

sentimentul disperării fără leac, tensionând întregul spectacol. Acesta este construit din acțiuni preponderent grotești, de tip „performance“, o importanță specială având obiectele și, evident, măștile, costumele eteroclite cu care ne surprind personaje fantastice, de o frenetică extravaganță.

Din cele trei montări văzute (*Bluescape*, *Job*, *Infanta*), Ifrim ne apare atras de spectacolul ludic, preocupat de parodia enormă a unor clișee de comportament. Actorii se joacă inteligent cu intonațiile, accentele, onomatopeele într-un spectacol al teatralității exacerbate de măști, travestiuri, fanteze. Este un teatru al relațiilor directe, manifeste, cu publicul, dar totodată unul complicat prin modul de structurare-destructurare, bruiaje voite,

simultaneități greu de sesizat în totalitate. După cum declara Monica Ristea-Horga, interpreta personajului central, colaborarea cu Radu Ifrim a însemnat o experiență binevenită pentru toți care se tem de scleroza rutinei.

Teatrul „Ariel“ din Târgu Mureș

Adio secolul 20. Scenariul, regia și scenografia: Horațiu Mihaiu. Cu: Andi Brândus, Alexandrina Moldovan, Iuliu Pop-Darie, Mariana Iordache, Cornel Iordache. Data premierei: 17 ianuarie 2000

Infanta – mod de întrebuintare de Silvana Stănescu. Regia, scenografia, costumele: Radu Ifrim. Cu: Monica Ristea-Horga, Valentin Lozinca-Mandriuc, Andi Brândus, Bartis Salma, Barabis Istvan. Data premierei: 8 aprilie 2000

Irina IONESCU

Un potențial energetic nebănuțit

Teatrul Național din Târgu Mureș este, de departe, un teatru privilegiat. Este singurul teatru de la noi în care pot fi întâlnite, unde sunt păstrate/exploatate/dezvoltate două culturi teatrale distincte – cea românească datorită companiei „Liviu Rebreanu“ și cea maghiară, prin existența companiei „Tompá Miklós“.

Chiar dacă împart aceeași clădire, cele două companii își desfășoară activitatea paralel. Și ceea ce este mult mai grav, astăzi, când se confirmă tot mai des necesitatea creării unor strategii de marketing menite să ducă la mărirea numărului de spectatori în sălile de teatru, ceea ce este mult mai grav spuneam, este faptul că nici una dintre cele două companii nu pare a fi interesată să atragă de partea sa noi spectatori din rândul celor care, în mod obișnuit, conform etniei, frecventează compania „adversă“.

Deși, în oraș, toate „plăcuțele“, toate numele instituțiilor de stat sunt înscrise la intrarea în sediile lor în ambele limbi vorbite în oraș – română și maghiară – , lucru ce se întâmplă și în cazul unor magazine sau simple servicii, la teatru lucrurile nu se petrec deloc așa. Nici una dintre cele două companii nu oferă publicului spectator posibilitatea de a asculta o traducere în limba-i maternă a textului piesei pe care o vizionează.

Este, în fond, o chestiune de respect față de cei care trec pragul Naționalului târgumureșean și nu are nimic de-a face cu faptul că orice locuitor al orașului, în urma traiului de zi cu zi, înțelege măcar câte ceva, dacă nu chiar destul de mult, din limba concetățenilor săi.

Este foarte adevărat că tradiționalul sistem de traducere simultană are și el problemele lui, că nu toate căștile funcționează întotdeauna perfect, bine, că timbrul vocii traducătorului poate distra atenția spectatorilor de la ceea ce se întâmplă pe scenă, că, în general, traducerea de realizează după o variantă scrisă a textului de spectacol, astfel încât unii traducători nu mai urmăresc și spectacolul în sine și nu mai traduc și micile ei variații de la o reprezentație la alta. Argumente

suficiente pentru ca să existe și persoane care să refuze, de la început, folosirea „căștilor“. Dar ceea ce s-ar pierde pe parcurs din cauza micilor disfuncționalități ale sistemului ar cântări oricum mult mai puțin decât ceea ce se pierde acum când el nu există deloc.

Conștientă de acest neajuns, conducerea teatrului încearcă să găsească finanțatori dispuși să suporte achiziționarea unei stații de traducere simultană. Proiectul merită să fie pus cât mai repede în practică, pentru ca spectacolele teatrului să beneficieze de o diversificare a publicului spectator, să atragă atenția mai ușor criticii de teatru, fie ea românească sau (de limbă) maghiară, și să nu mai fie obligate să-și limiteze foarte strict zonele în care să poată fi prezente în turnee.

Statutul de teatru privilegiat al Naționalului din Târgu-Mureș nu se oprește însă la existența companiilor „Liviu Rebreanu“ și „Tomba Miklós“.

Mult mai importantă și, din păcate, insuficient folosită aici, este posibilitatea/șansa de a lucra – din nou simultan – cu reprezentanții a două culturi. Întâlnirea ar trebui să aibă loc programatic, fiindcă din punct de vedere antropologic ar fi extrem de interesantă și de ofertantă, putând duce la declanșarea unor energii nebănuite inițial, care altfel, prin ignorare, rămân nedescoperite.

Un pas spre cosmopolitism, dar și o dovadă a reușitei pe această cale a realizat la Târgu-Mureș, în actuala stagiune, regizoarea Anca Bradu. Ea a montat, împreună cu actorii companiei „Tomba Miklós“, *A tavaszi ébredése/Deșteptarea primăverii* de Frank Wedekind. Atât cât am putut să-mi dau seama, rezultatul mi s-a părut extraordinar.

Spun „atât cât“, deoarece, la vizionare, mi-a lipsit unul dintre cele mai importante elemente ale montării – textul (este vorba despre textul de spectacol, despre scenariul de la care a pornit regizoarea, varianta ei personală, cu mici tăieturi etc., pentru că piesa originală îmi era, îmi este, bineînțeles, cunoscută grație lecturii). Fără să fi avut control asupra acestui element din spectacol,

fără acest element de morfologie critică îmi este imposibil să mă lansez într-un comentariu analitic al spectacolului. Dacă textul nu ar fi fost important, dacă el ar fi fost doar un pretext – lucru absolut exclus în cazul lui Frank Wedekind – sunt sigură că Anca Bradu ar fi realizat un spectacol de pantomimă și nu unul de teatru dramatic.

Nu mă pot limita nici măcar la imagini. Pot observa cel mult că mi s-au părut foarte puternice, pline de simboluri ș.a. Nu știu însă cât de bine motivate, în contextul general al montării, au fost toate aceste cadre create de scenografa Lia Maria Vasilescu sau dacă le-am înțeles exact semnificația.

Impresionantă și ușor de descifrat mi s-a părut (până în momentul în care lucrurile au început să se complice, iar eu să nu mai știu exact în ce se transformă, ce este) ideea folosirii drept emblemă a veacului trecut – epoca în care se desfășoară subiectul piesei – a unui pian negru cu coadă. Un pian de dimensiuni monstruoase care, în plus, nici nu cânta, rămânând mut și surd în fața tuturor, un pian care avertiza parcă, de la început, că sublimarea nu va avea loc niciodată, că dezastrul nu va putea fi oprit.

Dintre actori s-au remarcat în mod special, prin intensitatea dramatică pe care au atins-o în „conturarea“ personajelor ce le-au fost distribuite, Farkas Ibolya (Doamna Gábor), Tomba Klára (Wendla Bergmann) și Viola Gábor (Moritz Stiefel). Fără să se complice și să încarce inutil, cultivând liniile simple și bine trasate, Anca Bradu a reușit să prezinte un spectacol impresionant prin puterea lui de comunicare și prin curățenia mijloacelor de realizare. Regret enorm că textul...

Tot la Teatrul Național din Târgu Mureș – Compania „Tomba Miklós“, am mai văzut și spectacolul *A nagy Romulus/Romulus cel mare* de Friedrich Dürrenmatt, în regia lui Kincses Elemér.

Fără să fi putut detecta exact unde au fost puse accentele, ce s-a subliniat, ce a fost scos în evidență și ce a rămas în umbră din piesa originală în montarea lui Kincses Elemér, apreciez

actualitatea și importanța temei propuse precum și inteligența și, nu în ultimul rând, eleganța cu care s-a „discutat“ despre conflictul dramatic propus. Cucerirea Imperiului Roman de către germani este analizată cu foarte multă luciditate, chiar cu detașare istorică, și este prezentată cu foarte mult umor, fără nici un fel de gratuități, drept lupta dintre pantalonii de piele purtați de cuceritori și celebra togă romană care, prin comparație cu moda războinicilor, pare, este, de fapt, destul de prăfuită și de feminină.

Pentru că montarea s-a bazat aproape exclusiv pe text, fără să opereze prea mult cu imaginile simbolice, îmi este imposibil să spun dacă nu au existat aluzii sau trimiteri în actualitate. Am impresia însă că echilibrul a fost păstrat, că nu s-au făcut excese, simpla alegere a piesei lui Dürrenmatt spunând chiar foarte multe lucruri.

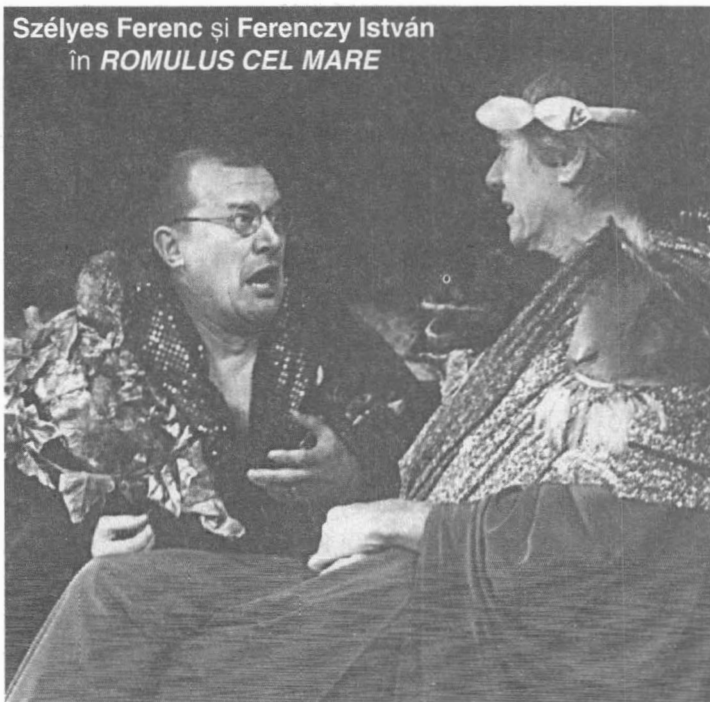
De apreciat este, de asemenea, și performanța lui Ferenczy István, actorul care a întrupat scenic personajul titular al piesei. Un personaj degajat, dar categoric, ușor arogant, ușor simpatic, întotdeauna spiritual și profund uman.

Foto: Bartha László

Farkas Júlia și Viola Gábor în
DEȘTEPTAREA PRIMĂVERII

Szélyes Ferenc și Ferenczy István
în *ROMULUS CEL MARE*

Teatrul Național Târgu-Mureș, Compania „Tompa Miklós“:

A nagy Romulus/Romulus cel mare de Friedrich Dürrenmatt. Regia: Kincses Elemér. Scenografia: Labancz Klára. Muzica de scenă: Csiky Csaba. Distribuția: Ferenczy István, Balázs Éva, Kézdi Imola, Kilyén László, Kátai István, Kárp György, Szélyes Ferenc, Bocskor Salló Lóránt, Tatai Sándor ș.a. Data premierei: 26 noiembrie 1999.

A tavasz ébredése/Deșteptarea primăverii de Frank Wedekind. Regia: Anca Bradu. Scenografia: Lia Maria Vasilescu. Mișcarea scenică: Mălina Andrei. Muzica de scenă: Hencz József. Distribuția: Tompa Klára, B. Fülöp Erzsébet, Domokos László, Viola Gábor, Kátai István, Bocskor Salló Lóránt, Ördög Miklós Levente fh., László Csaba fh., Kézdi Imola, Kovács Ágnes Anna, Tatai Sándor, Farkas Ibolya, Farkas Júlia, Gáspárik Attila, ș.a. Data premierei: 12 martie 2000.